

MEERTALIGHEID IN BRUSSEL

MAPPING EN ANALYSE VAN MEERTALIGE INITIATIEVEN IN HET BRUSSELS HOOFDSTEDELIJK GEWEST

EXECUTIVE SUMMARY

Met 180 nationaliteiten is het Brussels Hoofdstedelijk Gewest uniek in zijn culturele en etnische diversiteit (BISA, 2020). Daaruit volgt een grote taalkundige diversiteit, zodat momenteel in Brussel 100 talen zouden worden gesproken (Janssens, 2013). De manier waarop Brussel door middel van diverse praktijken en initiatieven met zijn meertaligheid omgaat, staat centraal in deze studie, die een informatiebasis wil leveren als duiding en richtlijn voor het toekomstige beleid voor de promotie van de meertaligheid.

Het eerste deel van deze studie illustreert aan de hand van een mapping de variëteit van de initiatieven die de meertaligheid in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest bevorderen. We hebben deze – onvolledige – mapping geanalyseerd en de doelstellingen van de meertaligheidsinitiatieven onderzocht om er een typologie van op te stellen. Ze omvat vier grote categorieën, zelf onderverdeeld in subcategorieën, namelijk:

1. **Onderwijs en opleiding:** opleidingsprogramma's, individuele en groepsopleidingen, conversatietafels, interculturele uitwisselingen, immersieactiviteiten, digitale leermiddelen;
2. **Tools en ondersteuning:** (sociale) tolkdiensten, praktische en concrete tools, tests en certificeringen;
3. **Informatie over en promotie van de meertaligheid:** informatie over meertaligheid, promotie van meertaligheid;
4. **Aanbiedingen, diensten en organisaties:** toegang tot informatie, meertalig aanbod, onthaal van het publiek, integratie van publieksgroepen in een proces.

MAPPING

Onderzoeksmethode en lezing van de mapping

De initiatieven werden geïnventariseerd in het kader van een *desk research* naar activiteiten die de meertaligheid bevorderen (met uitsluiting van de initiatieven die worden opgelegd door de wettelijke verplichtingen in de context van het tweetalige karakter van het Brussels Gewest). De inventaris werd opgesteld door de online informatie van de activiteitssectoren en hun belangrijkste actoren systematisch te filteren. We streefden niet naar volledigheid, maar wilden veeleer het niveau van de diversiteit en de trends van de praktijken per sector identificeren. We hebben bijna honderd meertalige initiatieven geïnventariseerd, waarvan de tabel in de bijlage is opgenomen. In de tabel vermelden we voor elk initiatief: de activiteitssector, de categorie van het initiatief en de subcategorieën waarin het past, het type initiatiefnemer, de betreffende talen, het doelpubliek en een meer gedetailleerde beschrijving van het initiatief.

Het tweede deel beschrijft de voorafgaande voorwaarden, de obstakels en de succesfactoren van een meertaligheidsbeleid in Brussel. Ze zijn de vrucht van een honderdtal wetenschappelijke publicaties en een reeks gesprekken met nationale en internationale experts. Deze onderzoekselementen werden uitgediept in de sectoren van het onderwijs, de gezondheid, de sociale bijstand en de vrije tijd (cultuur en sport). De elementen waarvan we een impact op de meertaligheid konden identificeren, worden voor elke sector beschreven volgens hun mate van invloed op korte, middellange en lange termijn. We hebben er kritieke succesfactoren voor de meertaligheid uit afgeleid, met de nadruk op haar rol als facilitator van inclusie en binding in zowel het sociale als het professionele domein. Bovendien bepleiten en ontwikkelen we het cruciale aspect van het onderwijs als taalfacilitator, net als het belang van de meertalige opleiding en begeleiding in het domein van de gezondheid en de sociale bijstand. Ten slotte beklemtonen we de rol van de vrije tijd voor de valorisatie van de talen via lokale sociale netwerken. Het verslag belicht de prioritaire krachtlijnen voor acties in deze domeinen.

Tot besluit geven we enkele bijkomende aandachtspunten mee. Ten eerste benadrukken we de diversiteit van de behoeften inzake meertaligheid, en de diversiteit van de betrokken publieksgroepen (leerkrachten, ouders, jongeren, werkzoekenden, openbare diensten, gebruikers enz.). Deze behoeften komen sterk tot uiting op het vlak van de toegang tot informatie. We verdedigen ook het idee dat de centralisatie van de informatie (en haar organisatie volgens de verschillende behoeften en publieksgroepen) een prioritaire uitdaging is. Vervolgens heeft de mapping het gebrek aan coördinatie

tussen de communautaire overheden aan het licht gebracht. Dit obstakel voor de invoering van een meertaligheidsbeleid in Brussel pleit ervoor dat het Gewest de zaak naar zich toe zou trekken. Tot slot benadrukken we de relevantie van de digitale tools, die veel voordelen hebben op het vlak van de (fysieke, financiële, ...) toegankelijkheid maar ook van de inclusie.

Brussel kan een voorbeeld worden als meertalige stad in Europa en de wereld. Meertaligheid heeft bovendien een groot potentieel als factor van sociale cohesie. Dit alles pleit voor de invoering van een coherente, geïntegreerde meertaligheidsstrategie, die bruggen moet slaan tussen de twee taalgemeenschappen en een einde moet maken aan het gebrek aan coördinatie dat we vandaag vaststellen.